

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE TARİH KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ TEZLERİN İNCELENMESİ

ANALYSIS OF THESES ON HISTORY IN SOCIAL STUDIES EDUCATION

Zafer ÇAKMAK¹ - İsmail Hakan AKGÜN² - Murat SALUR³

Öz

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezleri yöntemsel ve tematik açıdan incelemektir. Araştırma kapsamına alınan tezler YÖK tez tarama merkezinin veri tabanından ulaşılmıştır. Bu çerçevede, 2021 yılının ilk yarısına kadar olan Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezler incelenmiştir. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde “Sosyal Bilgiler”, “Tarihsel empati”, “Tarihi şahsiyetler”, “Sözlü tarih”, “Tarihi mekanlar” “Tarihi konular”, “Yerel tarih” ve “Tarihsel kavramlar” anahtar kelimeleri ile arama yapılmıştır. Bunun sonucunda; 108 yüksek lisans tezi ve 13 doktora tezi olmak üzere toplam 121 adet teze ulaşılmıştır. Bu tezler; lisansüstü eğitim kademesi, yayımlandığı yıl, araştırmacının cinsiyeti, tezlerin yapıldığı üniversite, araştırmanın yöntemi ve deseni, örneklem grubu ve büyüklüğü, veri toplama aracı, tezlerdeki konular ve yapılan analizler vs. açısından incelenmiştir. Yapılan inceleme neticesinde; Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezler içerisinde en fazla tarih konuları, yerel tarih ve sözlü tarih konularına ağırlık verildiği görülmüştür. Bunun yanı sıra, tezlerde genel olarak nitel yöntemin kullanıldığı ve tarama modelin tercih edildiği, en çok görüşme formunun veri toplama aracı olarak kullanıldığı, kullanılan analizler içerisinde nitel analizlerin başı çektiği, örneklem grubu olarak en fazla ortaokul öğrencileri ve öğretmenlerin tercih edildiği ve daha çok küçük örneklem grupları kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Tarih Konuları, İçerik Analizi

Abstract

The purpose of this research is to examine the theses about history in Social Studies education from a methodological and thematic point of view. The theses included in the research were accessed from the database of COHE thesis scanning center. In this context, the theses on history in Social Studies education until the first half of 2021 were examined. In the theses on history in Social Studies education, the keywords "Social Studies", "Historical empathy", "Historical figures", "Oral history", "Historical places", "Historical subjects", "Local history" and "Historical concepts" search has been made. As a result of this a total of 121 theses, including 108 master's theses and 13 doctoral theses were reached. These theses were examined according to the type of the theses, the year they were published, the gender of the researcher, the university where the theses were made, the method and design of the research, the sample group and size, the data collection tool, the topics in the theses and the analyzes made etc. As a result of the investigation it has been observed that among the theses made on history subjects in Social Studies education, the most emphasis is on history subjects, local history and oral history. In addition, the qualitative method is generally used in the theses and the survey model is preferred, the interview form is used as the data collection tool most, the qualitative analysis is the leading among the analyzes used, the secondary school students and teachers are preferred as the sample group, and the small sample is mostly used.

Keywords: Social Studies, History Subjects, Content Analysis

¹ Prof. Dr., Fırat Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, zcakmak@firat.edu.tr, Orcid: 0000-0002-0612-814X

² Doç. Dr., Adıyaman Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, hakgun@adiyaman.edu.tr, Orcid: 0000-0003-0190-1866

³ Doktora Öğrencisi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD, murat.salur.4949@gmail.com, Orcid: 0000-0002-2569-4788

GİRİŞ

Tarihi süreç içerisinde genelde toplumlar daha özeldir ise bireyler sürekli bir değişim ve dönüşüm ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu süreç, yaşam tarzını, bireysel ve toplumsal sorunları, istekleri ve ihtiyaçları etkilemiş, değiştirmiş ve derinleştirmiştir. Sosyal bilimlere atfedilen önem de bu nedenle her geçen gün artmıştır; zira sosyal bilimler, değişim ve sürekliliği toplumsal ve bireysel perspektiften ele alarak inceler. Bireyin sosyalleşmesinde eğitimin çok önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu sebeple, sosyal bilimlerin; bireyi, toplumu, bunlar arasındaki ilişkiyi ve değişimi inceliyor olması eğitimde önemli bir yer edinmesini sağlamıştır. Böylece, eğitimde sosyal bilimler hem bir bilim dalı hem de bir uygulama alanı olarak etkinlik kazanmıştır. Dolayısıyla, Sosyal Bilgiler kavramının da meydana gelmesi sosyal bilimlerin eğitim alanına bir uygulama alanı olarak entegre edilmesinden kaynaklanmıştır (Öztürk, 2015).

Uluslar, bilhassa günümüzde eğitim politikalarını hazırlarken ulusal, bölgesel ve küresel ölçekte varlıklarını sürdürecektir ve dünyada etkinlikleri pekiştirecek bir vatandaşlık profili oluşturmaya yönelik çaba sarf etmektedir. Sosyal Bilgilerin yapısı incelendiğinde ise ulusların güttüğü bu amaca matuf olarak bir vizyon ve misyonun bulunduğu görülebilir. Zira ülkelerin büyük bir önemle üzerinde durdukları etkin, etkili veya aktif vatandaş yetiştirme gayretleri, Sosyal Bilgiler eğitimi ile hayat bulmakta ve hızlanmaktadır (Çakmak, Bulut ve Salur, 2019: 868).

Sosyal Bilgilerin içeriği ve niteliği ile ilgili olarak pek çok farklı tanımla karşılaşmak mümkündür. Zira Sosyal Bilgiler, herhangi bir sosyal bilimi tanımlamaktan daha zor ve karmaşıktır. Bu durumun bir nedeni de Sosyal Bilgilerin disiplinlerarası bir yaklaşıma dayalı olmasıdır. Bünyesinde çok sayıda sosyal ve beşeri disiplin barındıran Sosyal Bilgiler, bireylerin hem yakın çevreleriyle hem de dış dünya ile etkili iletişim kurmasını sağlamaktadır. Sosyal Bilgiler temelde insana ve onun yakın çevresine odaklanmakta ve bunlar arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmaktadır. Bu yönüyle Sosyal Bilgiler, sosyal bir varlık olan insanın sosyalleşmesini ve bireyin toplumsal düzene entegrasyonunu sağlamaktadır. Sosyal Bilgiler tüm bunları yaparken de sosyal bilimlerin ürettiği bilgilerden yararlanarak bu bilgileri eğitsel amaçlar doğrultusunda sadeleştirip öğrencilere aktarmaya çalışmaktadır (Deveci, 2005; Doğanay, 2004; Öztürk ve Dilek, 2004).

Sosyal ve beşeri bilimlerin içeriklerinden ve yöntemlerinden faydalanan Sosyal Bilgiler, bireylerin hem fiziksel hem de toplumsal çevresiyle etkileşimini zaman boyutunu da dikkate alarak disiplinlerarası bir yaklaşımla inceler. Bunun yanı sıra Sosyal Bilgiler, sorunların ve sorunların karmaşıklaştığı bir dünyada gerekli olan bilgi, beceri ve değerleri öğrencilere aktarmaya çalışarak onların aynı zamanda demokratik değerleri de benimsemesini amaçlar. Ayrıca değişen, derinleşen ve küreselleşen dünyada etkili ve aktif vatandaş yetiştirme gayretinde bulunun Sosyal Bilgiler, Türkiye’de ilköğretim 4. sınıf ve ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf düzeylerinde okutulmakta ve iyi, sorumluluk sahibi, etkili, girişken ve çalışkan vatandaşlar yetiştirmeyi hedefler. Tüm bunları disiplinlerarası bir yaklaşımla hayata geçirmeye çalışan Sosyal Bilgiler milli, kültürel ve toplumsal değerleri ve bunlara dair temel bilgileri öğrencilere aktarmaya çalışan bir çalışma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Sönmez, 2005; Tay, 2018).

Geleceğin inşa edilmesinde kritik bir rol üstlenen Sosyal Bilgiler öğrencilere, bilhassa milli ve kültürel değerleri aktarmaya çalışmaktadır. Böylece, bu değerlerin varlığını sürdürmesi ve geleceğe aktarılması amaçlanarak öğrencilerin vatana bağlılıklarının ve milli şuurlarının diri tutulması sağlanmış olur (Kop ve Tuncel, 2010).

Sosyal Bilgiler yukarıda da zikredildiği gibi disiplinlerarası bir yaklaşıma dayanmaktadır. Sosyal Bilgilerin dayandığı sosyal ve beşeri disiplinler içinde; tarih, coğrafya, hukuk, siyaset, ekonomi, psikoloji, sosyoloji, din, antropoloji, arkeoloji, eğitim ve felsefe (Öztürk ve Dilek, 2004) gibi disiplinler yer almaktadır. Ancak sıralanan bu disiplinler içerisinde tarih, kapsadığı konular açısından Sosyal Bilgiler içerisinde oldukça önemli bir konuma sahiptir (Er Tuna ve Mazman Budak, 2013). Zira tarih, bireylere bir aidiyet hissiyatı vererek, bireylerin içinde yaşadığı toplumu, kültürü ve devraldığı mirası anlamalarını sağlar. Ayrıca tarih, bireylerin geçmiş kuşakların ödedikleri bedelleri, çektikleri sıkıntıları ve türlü zorlukları bilip bunun karşısında sorumlu ve duyarlı vatandaşlar olarak gelecek kuşaklara karşı yükümlülüklerinin bulunduğu duygusunu da geliştirir (Aslan, 2006; Çakmak ve Bulut, 2019).

İlköğretim düzeyinde, tarih biliminden beklenen hem geleneksel hem de çağdaş bilgi ve becerilerin aktarımı, Sosyal Bilgiler eğitimi ile gerçekleştirildiği söylenebilir. Bu bağlamda Sosyal Bilgiler programında; milli bilinç, kültürel miras, değişim ve sürekliliği algılama gibi temel hedeflerin bulunmasıyla ilgili hususların tarih öğretimi ile yakından ilgili olduğu söylenebilir (Turan ve Ulusoy, 2018).

Sosyal Bilgiler öğretim programı incelendiğinde, programın özel amaçlar bölümünde yer alan pek çok maddenin tarih öğretimi ile ilgili olduğu ve böylece Sosyal Bilgiler ve tarih ilişkisinin daha net bir biçimde ortaya konulduğu görülebilir. Programda yer alan ve Sosyal Bilgilerin tarih öğretimi ile ilişkisini ortaya koyan maddeler şu şekilde sıralanabilir (MEB, 2018):

- “Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin;
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, millî bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
- Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
- Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
- Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
- İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye’si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
- Millî, manevi değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
- Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri amaçlanmaktadır.”

Programda yer alan bu amaçların gerçekleşebilmesi için öncelikle öğrencilerin tarihi bilmesi ve tanınması gerekmektedir. Milli ve manevi değerlerini, vatanını, milletini, kültürünü, seven ve bu bilinç doğrultusunda hareket eden bireyler yetiştirmek tarih öğretimiyle ve tarih şuuru kazandırmakla mümkündür. Bu bağlamda, Sosyal Bilgiler programının tarih konularına son derece önem verdiği ve buna geniş yer ayırdığı söylenebilir.

Ayrıca, Milli Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde: “*Türk Milli Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini*

bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasasının başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmektir” (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973: 5101) şeklindeki ifadeler yer almaktadır. Bu maddede yer alan ifadeler esasında eğitim sistemimizin nihai amaçlarını göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Bu hedefler doğrultusunda bireyler yetiştirmeyi amaçlayan en önemli derslerin başında ise Sosyal Bilgiler geldiği söylenebilir. Nitekim, Sosyal Bilgiler yerel ve küresel gelişmeleri takip eden, milli ve manevi kimliğini koruyan ve bunu yaparken de çağın gerekliliklerinden kopmayan, etkili ve hızlı kararlar alabilen, problem çözme becerisi gelişmiş bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bu amaçları gerçekleştirmek için pek çok sosyal disiplinden faydalanan Sosyal Bilgiler, tarih biliminin bilgilerini ve yöntemlerini de önemli ölçüde kullanmaktadır.

Bu araştırmanın amacı Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerin model, yönetsel ve tematik açıdan incelenmesi olup, bu genel amaçlar çerçevesinde, aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

1. Araştırma kapsamına alınan tezlerin lisansüstü eğitim kademesine göre dağılımı nasıldır?
2. İlgili tezler yıllar içerisinde sayısal olarak nasıl bir dağılım göstermiştir?
3. İlgili tezlerde araştırmacıların cinsiyet dağılımı ile tezlerin yapıldıkları üniversite dağılımı nasıldır?
4. İlgili tezler hangi yöntemler ve modeller çerçevesinde yapılmıştır?
5. İlgili tezlerde hangi örneklem grupları tercih edilmiş ve örneklem büyüklüğü nasıl bir dağılım göstermiştir?
6. İlgili tezlerde kullanılan veri toplama araçları nelerdir?
7. İlgili tezler genel olarak hangi konular çerçevesinde yapılmış ve bu tezlerde ne gibi analizler kullanılmıştır?

YÖNTEM

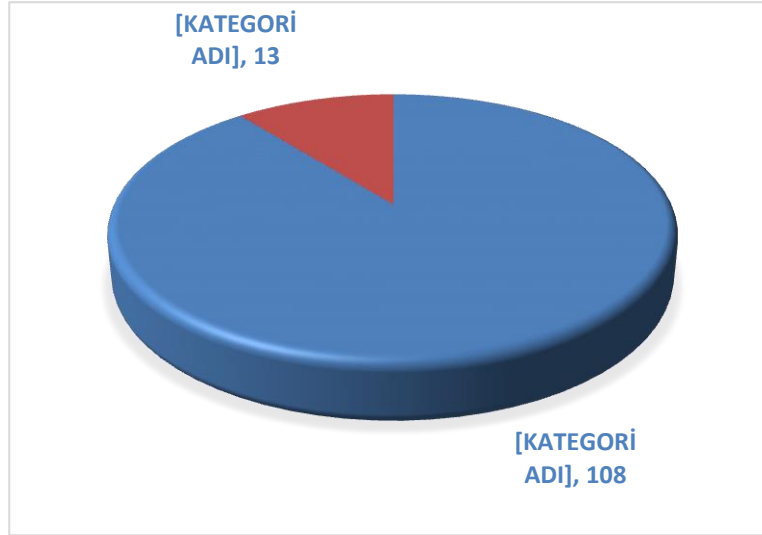
Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerin genel eğilimini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada betimsel içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel içerik analizi, nitel araştırma kapsamında yer alan etkileşimsiz modellerden biridir. Bu modelde, sistematik bir çalışma söz konusu olup belirli bir konuda yapılmış tüm çalışmaların incelenmesi, kategorize edilmesi, eğilimlerinin belirlenmesi ve genel değerlendirmelerin yapılması amaçlanır (Çalık ve Sözbilir, 2014; Albayrak ve Çiltaş, 2017). Betimsel içerik analizinde, belli bir konu kapsamında yapılmış çalışmaların genel eğilimleri belirlenmeye çalışılır. Bu kapsamda hem nitel hem de nicel çalışmalar tek tek incelenir, sınıflandırılır ve bunlara yönelik değerlendirme yapılır. Böylece, araştırmacılar ilgili konuyla alakalı bir çalışma yapmak istediklerinde, o konu hakkında genel eğilimleri daha ayrıntılı bir şekilde görmeleri sağlanmış olur (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Bu bağlamda bu araştırma kapsamında incelenen tezler metot, yöntem, konu, yayın yılı, örneklem, analizler incelenerek veriler tablo ve grafikler halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Örneklem

Araştırmanın evrenini Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezler oluşturmaktadır. YÖK tez merkezinde araştırma konusuna 2021 yılının ilk yarısına kadar yayınlanmış olan tezler örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmanın örneklem boyutu ise amaçlı örnekleme yöntemi kapsamında oluşturulmuş ve bu bağlamda ölçüt örnekleme yönteminin

kullanılması tercih edilmiştir. Ölçüt örnekleme yönteminde, daha önceden saptanan bütün durumların çalışılması söz konusudur. İlgili ölçütler, araştırmacılar tarafından oluşturularak kullanılabilirdiği gibi daha önceden oluşturulmuş bir ölçüt listesi şeklinde de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada da araştırmacılar tarafından belirlenen ölçütler kullanılmıştır. Bu ölçütler, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde yer alan “Sosyal Bilgiler”, “Tarihsel empati”, “Tarihi şahsiyetler”, “Sözlü tarih”, “Tarihi mekanlar” “Tarihi konular”, “Yerel tarih” ve “Tarihsel kavramlar” şeklindeki anahtar kelimelerdir.

Araştırma kapsamına alınan tezlere YÖK tez tarama merkezinin veri tabanından ulaşılmıştır. Bu çerçevede, Sosyal Bilgiler eğitiminde YÖK Tez merkezinde 2021 yılı ilk yarısına kadar yer alan tüm tezler çalışmaya dahil edilmiştir. YÖK tez tarama merkezinin veri tabanından, yukarıda da yer alan anahtar kelimeler kullanılarak yapılan aramalar neticesinde toplamda 121 adet teze ulaşılmıştır. Bu araştırma çerçevesinde; tezlerin lisansüstü eğitim kademesi, yayımlandıkları yıl, araştırmacıların cinsiyeti, tezlerin yapıldığı üniversite, araştırmanın yöntemi ve deseni, örneklem grubu ve büyüklüğü, veri toplama aracı, yapılan tezlerdeki konular ve analizler incelenmiştir.

Grafik 1. Tezlerin Lisansüstü Eğitim Kademelerine Göre Dağılımı

Grafik 1 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili ulaşılan toplam 121 adet tezin; 108 (%89)'ünün yüksek lisans tezi, 13 (%11)'ünün de doktora tezi olduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede, toplam 121 adet lisansüstü tez çalışma tek tek incelenerek bulgular kısmında sunulmuştur.

Verilerin Analizi

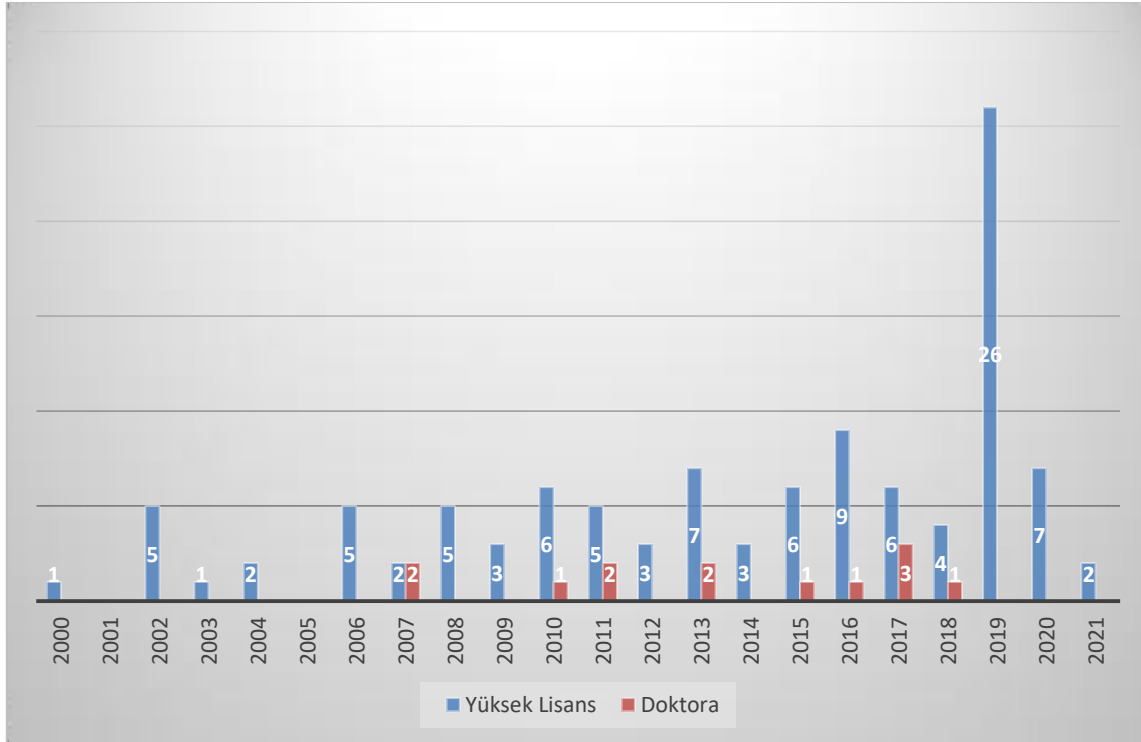
Bu araştırma kapsamına alınan tezler; lisansüstü eğitim kademelerine göre, yayımlandığı yıl, araştırmacının cinsiyeti, tezlerin yapıldığı üniversite, araştırmanın yöntemi ve deseni, örneklem grubu ve büyüklüğü, veri toplama aracı, yapılan tezlerdeki konular ve analizler vs. bilgiler öncelikle excel formatına dönüştürülerek incelenmiş ve betimsel istatistik yöntemi ile analiz edilmiştir. Ayrıca, çalışma verilerinin frekans ve yüzde hesapları da yapılmıştır. Bunun yanı sıra tüm bu analizler yapılarak elde edilen veriler, okurların bunları daha net ve anlaşılır bir şekilde görmelerini sağlamak için grafikler ve tablolar hazırlanmış ve bunlar bulgular kısmında sunulmuştur.

Geçerlik Güvenirlik

Araştırmada güvenilirliği artırmak maksadıyla araştırmacılar tarafından çalışma kapsamına dahil edilen bütün tezler ayrı ayrı incelenmiş ve karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için tezlere ilişkin veriler yazarlar tarafından ayrı ayrı girilerek $[\text{görüş birliği} / (\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}) \times 100]$ (Miles ve Huberman, 1994) formülüne göre hesaplanmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2006) nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlamak için en az %70 düzeyinde uyumun sağlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Bu araştırmada ise ilgili hesaplamalar yapıldıktan sonra araştırma uyum yüzdesinin %91 olduğu saptanmıştır. Bu sonuç baz alınarak araştırma güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir.

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, çalışma kapsamına dahil edilen tezlerden elde edilen bulgular sırasıyla sunulmuştur. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerin yıllar içerisindeki dağılımı Grafik 2’de gösterilmiştir.

Grafik 2. Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 2’de de anlaşılacağı gibi Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde yıllar içinde genel olarak dalgalanmaların yaşandığı görülmüştür. Ancak yapılan tezlerin yıllar içerisindeki dağılımında, bilhassa 2019 yılında ciddi bir artış yaşandığı gözlemlenmiştir. Araştırmacıların cinsiyetine ilişkin bilgiler Grafik 3’te gösterilmiştir.

Grafik 3. Araştırmacının Cinsiyeti

Grafik 3'te de görüldüğü gibi Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili olarak erkek araştırmacılar (%60) kadın araştırmacılardan (%40) daha fazla tez çalışması yapmışlardır. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerin hangi üniversitelerde yapıldığı ile alakalı dağılım Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin Yapıldığı Üniversitelerin Dağılımı

Üniversite	(f)	%
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	4	3,31
Adnan Menderes Üniversitesi	2	1,65
Afyon Kocatepe Üniversitesi	2	1,65
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	2	1,65
Aksaray Üniversitesi	2	1,65
Atatürk Üniversitesi	3	2,48
Balıkesir Üniversitesi	2	1,65
Bartın Üniversitesi	1	0,83
Celal Bayar Üniversitesi	2	1,65
Cumhuriyet Üniversitesi	2	1,65
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2	1,65
Çukurova Üniversitesi	1	0,83
Dokuz Eylül Üniversitesi	2	1,65
Dumlupınar Üniversitesi	2	1,65

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİNDE TARİH KONULARI İLE İLGİLİ YAPILMIŞ TEZLERİN
İNCELENMESİ

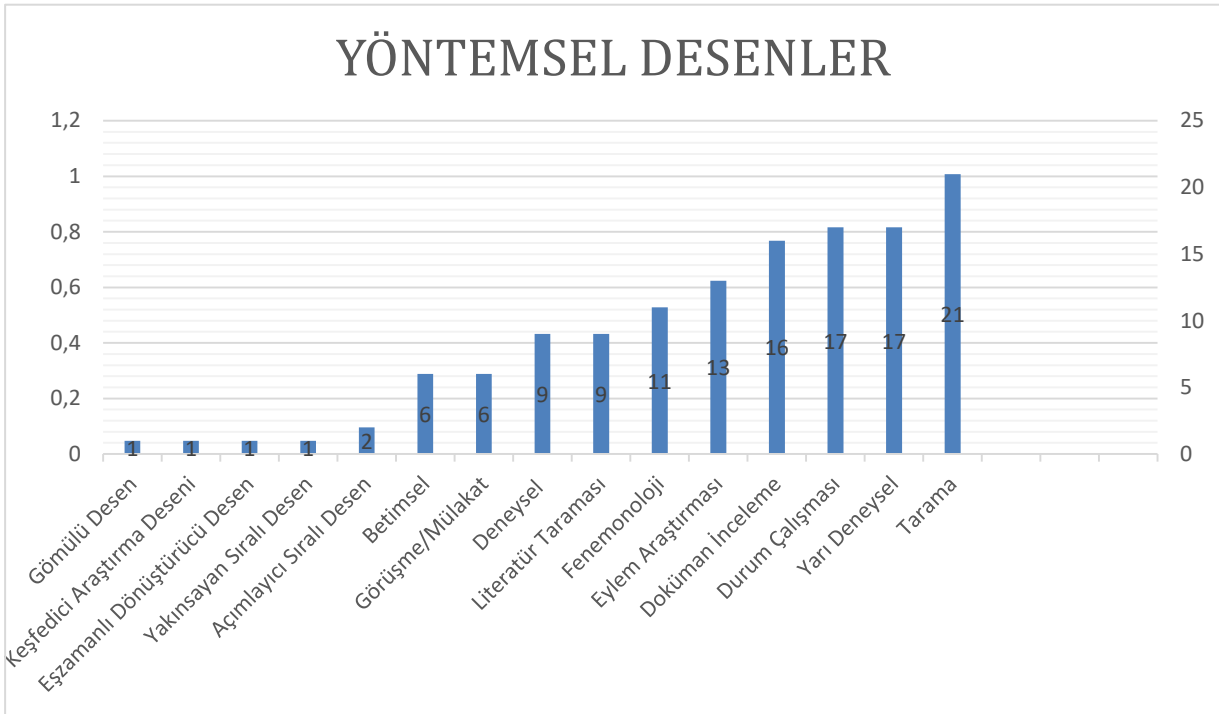
Erciyes Üniversitesi	2	1,65
Erzincan Üniversitesi	1	0,83
Fırat Üniversitesi	5	4,13
Gazi Üniversitesi	12	9,92
Gaziosmanpaşa Üniversitesi	4	3,31
Giresun Üniversitesi	2	1,65
Hacettepe Üniversitesi	1	0,83
İnönü Üniversitesi	4	3,31
İstanbul Üniversitesi	2	1,65
Kastamonu Üniversitesi	1	0,83
Konya Üniversitesi	1	0,83
Marmara Üniversitesi	14	11,57
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	3	2,48
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	3	2,48
Necmettin Erbakan Üniversitesi	5	4,13
Niğde Üniversitesi	2	1,65
Ömer Halisdemir Üniversitesi	2	1,65
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi	4	3,31
Sakarya Üniversitesi	6	4,96
Selçuk Üniversitesi	6	4,96
Sinop Üniversitesi	1	0,83
Trabzon Üniversitesi	2	1,65
Uludağ Üniversitesi	2	1,65
Uşak Üniversitesi	5	4,13
Yıldız Teknik Üniversitesi	1	0,83
Zirve Üniversitesi	1	0,83
Toplam	121	100

Tablo 1 incelendiğinde Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili olarak en fazla tezin Marmara Üniversitesi (%11,57) ve Gazi Üniversitesinde (%9,92) yapıldığı görülmüştür. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde kullanılan yöntemlere ilişkin bulgular Grafik 4'te sunulmuştur.

Grafik 4. İncelenen Tezlerin Yöntemsel Dağılımı

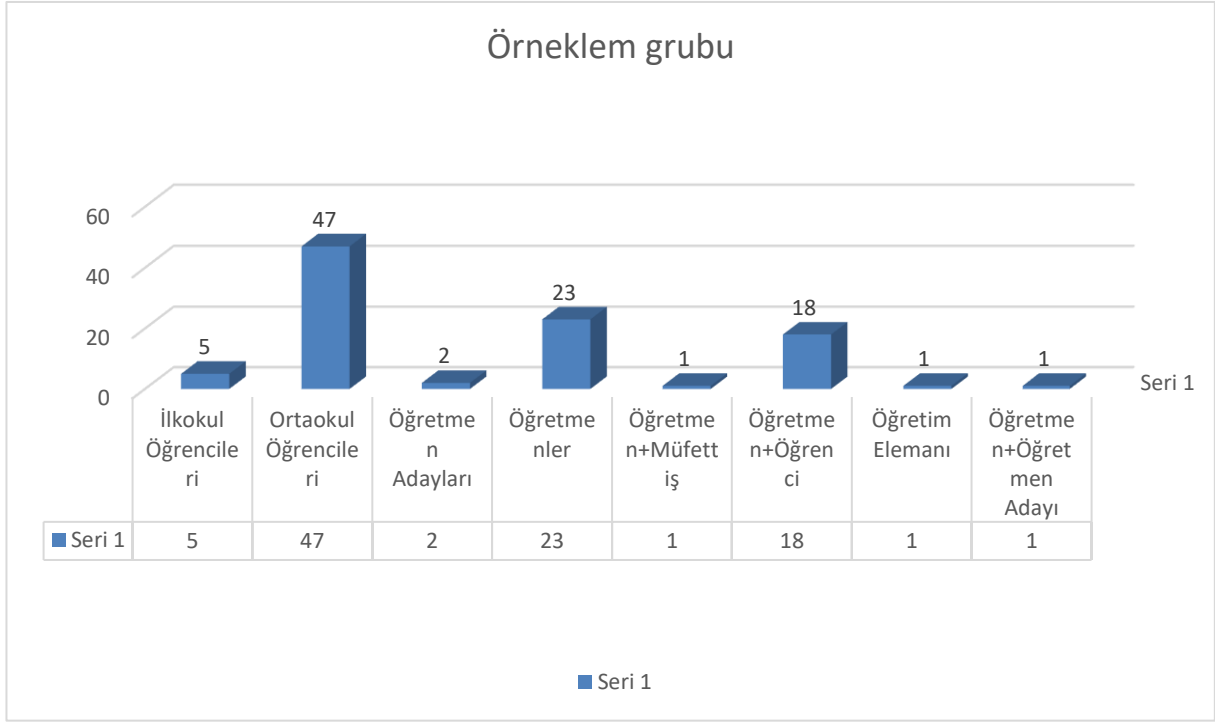
Grafik 4 incelendiğinde Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde en fazla nitel yöntemin (%60) kullanıldığı; bunu sırasıyla nicel (%29) ve karma yöntemin (%11) takip ettiği görülmüştür. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde kullanılan yöntemsel desenlere ilişkin bulgular Grafik 5'te sunulmuştur.

Grafik 5. İncelenen Tezlerin Yöntemsel Desenleri

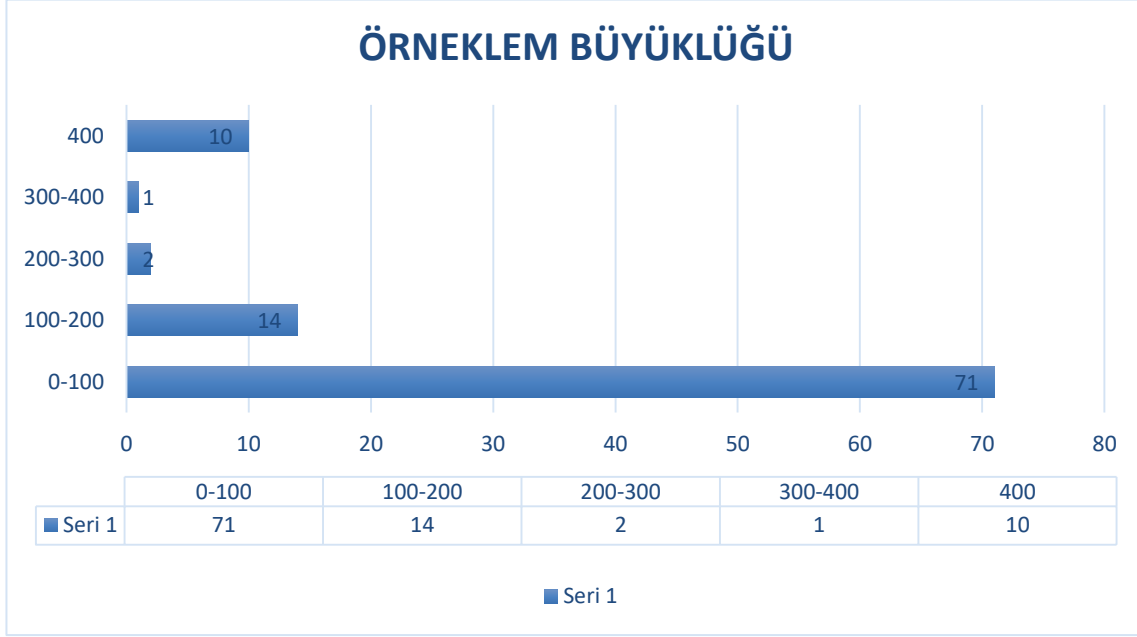
Grafik 5 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde en çok tarama (%16,03), yarı deneysel (%12,98), durum çalışması (%12,98) ve doküman inceleme (%12,21) desenlerinin kullanıldığı görülmüştür. Gömülü desen, keşfedici araştırma deseni, eşzamanlı dönüştürücü desen ve yakınsayan sıralı desene ise çalışmalarda daha az yer verildiği görülmüştür. Çalışma kapsamında 121 adet tez bulunduğu halde 131

yöntemsel desenin kullanılmasının nedeni; araştırmacılar tarafından, bazı çalışmalarda birden fazla desen kullanımının tercih edilmesinden kaynaklanmıştır. İlgili tezlerde kullanılan örneklem grubuna ilişkin bulgular Grafik 6'da gösterilmiştir.

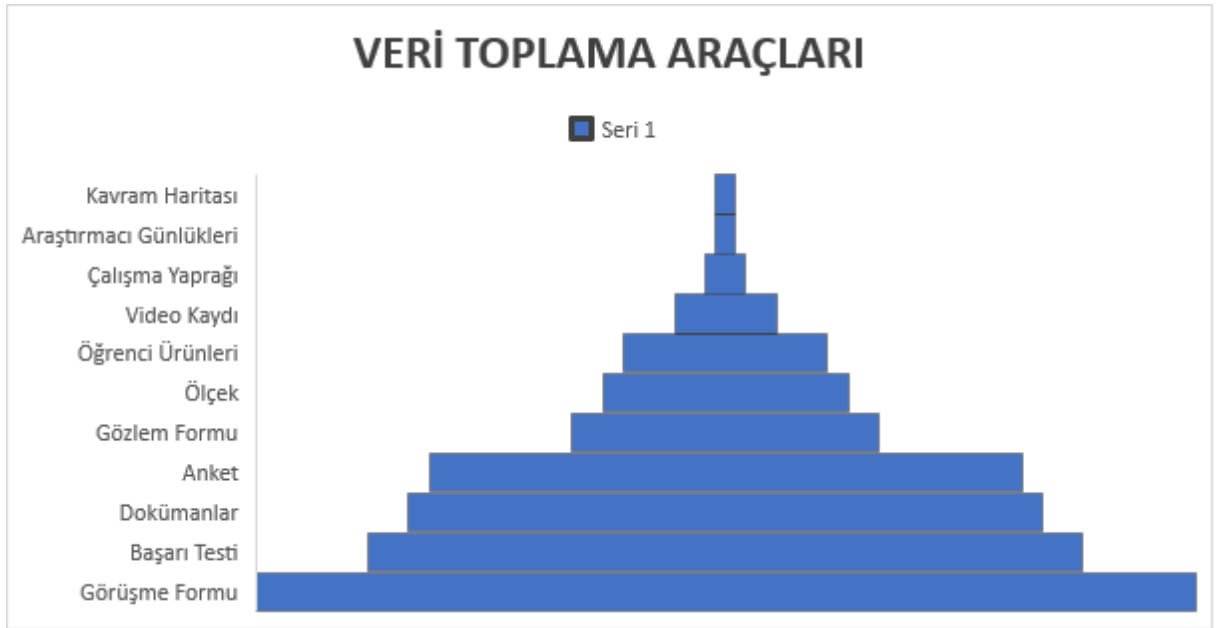
Grafik 6. İncelenen Tezlerde Kullanılan Örneklem Grupları

Grafik 6 incelendiğinde en çok ortaokul öğrencilerinin (%47,96), öğretmenlerin (%23,47) ve öğretmen+öğrencilerin (%18,37) örneklem olarak kullanıldığı görülmüştür. Öğretmen adayları, öğretmen+müfettiş, öğretim elemanı ve öğretmen+öğretmen adayları ise daha az tercih edilmiştir. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan bazı tezler, doküman incelemesi şeklinde yapıldığı için yukarıdaki örneklem grubu kategorisi içerisinde değerlendirilmemiştir. Bu nedenle, toplam 121 adet tez incelendiği halde 98 örneklem grubuna yer verilmiştir. İlgili tezlerde kullanılan örneklemin büyüklüğüne ilişkin bulgular Grafik 7'de gösterilmiştir.

Grafik 7. İncelenen Tezlerde Kullanılan Örneklem Büyüklüğü

Grafik 7’de de görüldüğü gibi, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde örneklem büyüklüğü olarak en çok 0-100 aralığı (%72,45) tercih edilmiştir. Bu sonuçlar bağlamında, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde büyük örneklem gruplarının çok fazla kullanılmadığı söylenebilir. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde hangi veri toplama araçlarının tercih edildiği ile alakalı bulgular Grafik 8’de sunulmuştur.

Grafik 8. Veri Toplama Araçları

Grafik 8 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde en fazla; görüşme formu (%24,60), başarı testi (%18,72), dokümanlar (%16,58) ve anket

(%15,51) şeklindeki veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmüştür. Buna karşılık kavram haritası, araştırmacı günlükleri ve çalışma yaprağı gibi veri toplama araçlarına daha az yer verildiği görülmüştür. Dolayısıyla, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde nicel veri toplama araçlarından daha çok nitel veri toplama araçlarının kullanıldığı söylenebilir. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde yer alan konular Tablo 2’te gösterilmiştir.

Tablo 2. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Tarih Konuları İle İlgili Tezlerde Yer Alan Konular

Tezlerde Yer Alan Konular	(f)	%
Sözlü tarih	9	7,44
Tarih bilinci	4	3,31
Tarih diyagramları	1	0,83
Tarih eğitimi/öğretimi	2	1,65
Tarih öğrenme becerisi	1	0,83
Tarihi hikaye/roman	5	4,13
Tarihi konular	57	47,11
Tarihi kültürel miras	1	0,83
Tarihi şahsiyetler	4	3,31
Tarihsel bilgi	1	0,83
Tarihsel düşünme becerisi	4	3,31
Tarihsel empati	8	6,61
Tarihsel kavramlar	1	0,83
Tarihsel mekanlar	8	6,61
Tarihsel yazılı kanıtlar	2	1,65
Yerel tarih	13	10,74
Toplam	121	100

Tablo 2 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezler içerisinde en fazla tarih konuları (%47,11), yerel tarih (%10,74) ve sözlü tarih (%7,44) konularına ağırlık verildiği görülmüştür. Bunu sırasıyla, tarihsel mekanlar (%6,61), tarihsel empati (%6,61) ve tarihi hikaye/roman (% 4,13) şeklindeki konular takip etmiştir. Buna karşılık tarih diyagramları, tarih öğrenme becerisi, tarihi kültürel miras, tarihsel bilgi ve tarihsel kavramlar şeklindeki konulara nispeten daha az yer verildiği görülmüştür. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde yapılan analizlere ilişkin bulgular Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Tarih Konuları İle İlgili Tezlerde Yapılan Analizler

Analizler	f	%
Betimsel analizler	Frekans	28 12,56
	Yüzde	28 12,56
	Ortalama	13 5,83
	Standart Sapma	10 4,48
	Toplam	79 35,43
Fark Testleri	T-testi	16 7,17
	ANOVA	11 4,93
	Mann Whitney-U	2 0,90
	Kruskall Walls	1 0,45
	Kolmogorov Simirnow	4 1,79
	Toplam	34 15,25
Geçerlik Güvenirlik	Cronbach Alpha-Faktör Analizi	13 5,83
İlişki Testleri	Ki-kare	4 1,79
Nitel Analiz	İçerik Analizi	40 17,94
	Betimsel Analiz	34 15,25
	Doküman Analizi	16 7,17
	Konuşma ve Söylem Analizi	2 0,90
	NVİVO	1 0,45
	Toplam	93 41,70
Toplam	223 100	

Tablo 3 incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde en fazla nitel analizlerin (%41,70) ve betimsel analizlerin (%35,43) kullanıldığı görülmüştür. Buna mukabil, ilişki testleri (%1,79) ve geçerlik güvenirlik testleri (%5,83) ise daha az sayıda kullanılmıştır.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Gündoğdu vd. (2016), belirli bir alanda yapılmış çalışmaların genel eğilimlerinin belirlenmesinin ilgili alandaki eksikliklerin daha iyi bir şekilde görülmesini sağlayarak o eksikliklerin giderilmesi için yeni çalışmaların yapılmasını teşvik edeceğini ve bundan sonra yapılacak olan çalışmalar için de araştırmacılara zengin bir kaynak oluşturacağını vurgulamışlardır. Bu anlayış doğrultusunda, bu araştırmada da Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerin genel eğilimlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Böylece, bu araştırmanın bu alandaki genel eğilimleri belirleyeceği ve bundan sonra yapılacak

çalışmalar için de bir kaynak teşkil edeceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, bu araştırma doğrultusunda YÖK tez tarama merkezi veri tabanından Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili 108 yüksek lisans tezi ve 13 doktora tezi olmak üzere toplam 121 adet teze ulaşılmış olup bu tezler araştırmacılar tarafından tek tek incelenmiştir. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konularına yönelik olarak en fazla tezin Marmara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Akaydın ve Çeçen (2015), okuma becerisiyle ilgili olarak 232 çalışmayı incelemiş ve bu çalışmaların en fazla Gazi Üniversitesinde yapıldığını tespit etmişlerdir. Uygun (2012), eğitim tarihi alanında 61 lisansüstü tez incelemesi yapmış ve bu tezlerin en fazla yapıldığı üniversitelerin başında Marmara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi geldiğini tespit etmiştir. Turan, Sevim ve Tunagür (2018), Türkçe eğitimi alanında 223 doktora tez çalışması incelemiş ve bu çalışmaların önemli bir bölümünün Gazi Üniversitesinde yapıldığını saptamışlardır. Yapılan tüm bu çalışmalar ile araştırmamızda ulaştığımız bulgular birbiriyle örtüşmektedir. Bu bulgulardan da anlaşılacağı gibi pek çok farklı alanda yapılmış çalışmaların genellikle Marmara Üniversitesi ve Gazi Üniversitesinde yapıldığı saptanmıştır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılmış tezlerde yıllar içinde dalgalanmalar yaşanmış; ancak bilhassa 2019 yılında kayda değer bir artış yaşandığı saptanmıştır. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezler içerisinde en fazla tarih konuları, yerel tarih ve sözlü tarih konularına ağırlık verildiği görülmüştür. Buna karşılık tarih diyagramları, tarih öğrenme becerisi, tarihi kültürel miras, tarihsel bilgi ve tarihsel kavramlar şeklindeki konulara nispeten daha az yer verildiği görülmüştür.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları hususunda erkek araştırmacıların kadın araştırmacılardan daha fazla tez çalışması yaptıkları görülmüştür. Akgün ve Akgün (2021), Sosyal Bilgiler eğitiminde teknoloji kullanımına yönelik olarak yapılmış 113 adet lisansüstü tez çalışması incelenmiştir ve bunun sonucunda araştırmacıların %61'inin erkek ve %39'unun kadın araştırmacılardan oluştuğu tespit edilmiştir. Uygun (2012) tarafından yapılan çalışmada da araştırmacıların cinsiyet durumlarına yönelik benzer sonuçlar elde etmiştir. Dolayısıyla, bu çalışmalarda elde edilen bulgular ile araştırmamızda elde ettiğimiz bulgular benzer özellikler taşımaktadır. Ancak, Yavuz (2017), kimya eğitimi ile ilgili olarak 64 lisansüstü tez çalışmasını incelemiş ve bunların çok büyük bir bölümün kadın araştırmacılar tarafından yapıldığını tespit etmiştir. Bu yönüyle, bu araştırmada ulaşılan sonuçlar ile araştırmamızda ulaştığımız sonuçlar birbirleriyle çelişmektedir. Bu durumun nedeni olarak araştırmacıların farklı alan ve konularda çalışma yapmış olmaları gösterilebilir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde en fazla nitel yöntemin kullanıldığı; bunu sırasıyla nicel ve karma yöntemin takip ettiği görülmüştür. Gül ve Sözbilir (2016), biyoloji eğitimi alanında toplam 1376 çalışmayı incelemiş ve bu inceleme sonucunda ulaşılan çalışmaların %53'ünün nitel, %43'ünün nicel %4'ünün ise karma yöntemler ile yapıldığını tespit etmişlerdir. Bu nedenle, bu sonuçlar ile araştırmamızda ulaştığımız sonuç benzerlik göstermektedir. Ancak, Genç (2020), Yavuz ve Yavuz (2017) ve Ulutaş vd. (2015) tarafından yapılan çalışmalarda nicel yöntemin, nitel yöntemlerden daha fazla kullanıldığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu nedenle bu çalışmalarda elde edilen bulgular ile araştırmamızda elde ettiğimiz bulgular birbiriyle çelişmektedir. Buna karşın, tüm bu çalışmaların ortak bir özelliği ise karma yöntemin en az tercih edilen yöntem olmasıdır. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili yapılan tezlerde en çok tarama, yarı deneysel, durum çalışması ve doküman inceleme desenlerin kullanıldığı görülmüştür. Atıcı ve Akgün (2021), eğitimde bulut bilişime ilişkin olarak 69 adet çalışmayı incelemiş ve bu çalışmaların çok büyük bir bölümünün tarama deseni ile yapıldığını saptamışlardır. Doğru

vd. (2012), fen bilimleri eğitimde lisansüstü tezleri incelemiş ve bu tezlerde ağırlıklı olarak deneysel desenin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bu yönüyle, bu çalışmalarda yer alan bulgular ile araştırmamızda yer alan bulgular birbiriyle paralellik göstermektedir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde en fazla; görüşme formu, başarı testi, dokümanlar ve anket şeklindeki veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmüştür. Yalçinkaya ve Özkan (2012), matematik öğretimi alternatif yöntemleri ile ilgili olarak 161 adet çalışmayı incelemiş ve bu çalışmalarda ağırlıklı olarak anket, görüşme formu ve doküman gibi veri toplama araçlarının kullanıldığını tespit etmişlerdir. Ulutaş vd. (2015) yaptıkları çalışmada veri toplama araçları içerisinde görüşme formu ve anket gibi veri toplama araçlarının önemli ölçüde kullanıldığını tespit etmişlerdir. Bu yönüyle, bu çalışmaların bulguları ile araştırmamızda elde ettiğimiz bulgular paralellik arz etmektedir. Ancak, Arık ve Türkmen (2009), eğitim bilimleri alanında yapılan çok sayıda çalışmayı incelemiş ve bu inceleme neticesinde veri toplama araçları içerisinde en fazla ölçeğin kullanıldığını tespit etmişlerdir. Elde edilen bu bulgular ise araştırmamızda ulaştığımız bulgular ile örtüşmemektedir. Kısaca, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezler hususunda veri toplama araçları içerisinde daha ziyade nitel veri toplama araçlarının kullanıldığı görülmüştür.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde en çok ortaokul öğrencilerinin, öğretmenlerin ve öğretmen+öğrencilerin, örneklem olarak kullanıldığı görülmüştür. Saraç (2017), okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik yapılmış 133 adet çalışmayı incelemiş ve bu çalışmalar içerisinde en çok ortaokul öğrencileri ile öğretmenlerin örneklem grubu olarak tercih edildiğini tespit etmiştir. Ulutaş ve Ubuz (2008) tarafından yapılan çalışmada da yine benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Ancak, Göktaş vd. (2012) ve Gökmen vd. (2017) yaptıkları çalışmada ulaştıkları sonuçları ile araştırmamızda ulaştığımız sonuçlar birbiriyle örtüşmemektedir. Zira bu çalışmalarda daha ziyade lisans öğrencileri örneklem grubu olarak tercih edilmiştir. Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde örneklem büyüklüğü olarak en çok 0-100 aralığı tercih edilmiştir. Bu nedenle, ilgili alan ile alakalı olarak daha küçük örneklem gruplarının tercih edildiği söylenebilir. Gülbahar ve Alper (2009), Solmaz ve Gökçearsan (2016) ve Eğmir, Erdem ve Koçyiğit (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar elde edilmiştir.

Son olarak Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde yapılan analizler incelendiğinde, en fazla nitel analizlerin ve betimleyici analizlerin kullanıldığı görülmüştür. Yenilmez ve Yıldız (2019) tarafından yapılan çalışmada da nitel analiz yöntemlerinin daha çok kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durum araştırmamızda ulaştığımız sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Ancak, Göktaş vd. (2012), Arık ve Türkmen (2009), Selçuk vd. (2014), Doğru vd. (2012) ve Wassink ve Sadi (2016) tarafından yapılan çalışmalarda nitel analizlerden daha çok nicel analizlerin ilgili çalışmalarda kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, araştırmamızda ulaştığımız sonuçlar ile farklılık göstermektedir.

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçlar ışığında şu öneriler sunulabilir:

- Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde nicel ve karma yöntemlerin oldukça az sayıda kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle, bu alanla ilgili olarak bilhassa karma yöntem ile daha fazla çalışma yapılabilir.
- Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde örneklem grubu olarak öğretmen adayları ve akademisyenlere yönelik oldukça az sayıda çalışma bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu alanda öğretmen adaylarına ve akademisyenlere yönelik çalışmalar artırılabilir.

- Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde daha ziyade küçük örneklem grupları tercih edilmiştir. Bu hususta, bu alanda yapılacak çalışmalarda çalışmanın niteliği bakımından daha büyük örneklem grupları kullanılabilir.
- Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerde; tarih diyagramları, tarih öğrenme becerisi, tarihi kültürel miras, tarihsel bilgi ve tarihsel kavramlar şeklindeki konulara oldukça az yer verilmiştir. Dolayısıyla bu konulara yönelik çalışmalar artırılabilir.
- Sosyal Bilgiler eğitiminde tarih konuları ile ilgili tezlerin %90'ına yakını yüksek lisans düzeyindedir. Doktora düzeyinde çalışma ise oldukça az sayıdadır. Bu sebeple, doktora düzeyinde çalışmalar daha da artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Akaydın, Ş. ve Çeçen, M. A. (2015). Okuma becerisiyle ilgili makaleler üzerine bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 40(178), 183-198.
- Akgün, İ., ve Akgün, M. Sosyal Bilgiler Eğitiminde Teknoloji Kullanımına Yönelik Tezlerin İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58), 227-247.
- Albayrak, E. ve Çiltaş, A. (2017). Türkiye’de matematik eğitimi alanında yayınlanan matematiksel model ve modelleme araştırmalarının betimsel içerik analizi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (9), 258-283.
- Arık, R. S. ve Türkmen, M. (2009). Eğitim bilimleri alanında yayınlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi. *Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Antalya.
- Aslan, E. (2006). Neden Tarih Öğretiyoruz. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 162-174.
- Atıcı, B. ve Akgün, M. (2021). Eğitimde bulut bilişime ilişkin araştırmaların içerik analizi yöntemiyle incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 10(1), 272-284.
- Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (5th Ed.). London and New York:Routledge Falmer.
- Çakmak, Z. ve Bulut, B. (2019). Sosyal bilgiler ve tarih ilişkisi. C. Kara (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* içinde (s. 73-86). Ankara: Pegem Akademi.
- Çakmak, Z., Bulut, B. ve Salur, M. (2019). Öğretmen adayları perspektifinden sosyal bilgiler dersinin hedef ve rolleri. B. Yenihan, G. Cerev ve Ö. Yusufoglu (Ed.). 2. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve İnovasyon Kongresi* bildiriler kitabı içinde (ss. 868-873). Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). İçerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.
- Deveci, H. (2005). Sosyal bilgiler dersinde gazete kullanımı. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)*, 4(3), 159-166.
- Doğanay, A. (2004). Sosyal bilgiler eğitiminin genel amaçları ne olmalıdır. *I. Sosyal Bilimler Eğitimi Kongresi Kitabı*, içinde (ss.204–215). Ankara: Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi ve MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü.
- Doğru, M., Gençosman, T., Ataalkın, A. N. ve Şeker, F. (2012). Fen bilimleri eğitiminde çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizi. *Journal of Turkish Science Education*, 9(1), 49-64.

- Eğmir, E., Erdem, C. ve Koçyiğit, M. (2017). Trends in educational research: a content analysis of the studies published in international journal of instruction. *International Journal of Instruction*, 10(3), 277-294.
- Er Tuna, Y. ve Mazman Budak, F. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “tarih” kavramına ilişkin algılarının mecazlar/metaforlar yardımıyla analizi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 609-642.
- Genç, H. N. (2020). Fen bilgisi eğitimi alanında kavram karikatürü ile ilgili tezler üzerine bir içerik analizi: Türkiye örneği (2007-2019). *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 6(13), 267-290.
- Gökmen, Ö. F., Uysal, M., Yaşar, H., Kırksekiz, A., Güvendi, G. M. ve Horzum, M. B. (2017). Türkiye’de 2005-2014 yılları arasında yayınlanan uzaktan eğitim tezlerindeki yöntemsel eğilimler: Bir içerik analizi. *Eğitim ve Bilim*, 42(189), 1-25.
- Göktaş, Y., Küçük, S., Aydemir, M., Telli, E., Arpacık, Ö., Yıldırım, G. ve Reisoğlu, İ. (2012). Türkiye’de eğitim teknolojileri araştırmalarındaki eğilimler: 2000-2009 dönemi makalelerinin içerik analizi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(1), 177- 199.
- Gül, Ş. ve Sözbilir, M. (2016). International trends in biology education research from 1997 to 2014: A content analysis of papers in selected journals. *Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education*, 12(6), 1631-1651.
- Gülbahar, Y. ve Alper, A. (2009). A content analysis of the studies in instructional technologies area. *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 42(2), 93-111.
- Gündoğdu, K., Yüksel, S., Akyol, B. ve Vural, R. A. (2016). Hayat boyu öğrenme konusunda yayımlanan tez ve makalelere ilişkin bir içerik analizi: 2000-2015. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1491-1513.
- Kop, Y. ve Tuncel, G. (2010). Türkiye’de sosyal bilgiler/bilimler öğretimi alanlarında bilimsel toplantılarda sunulan bildirimler üzerine analitik bir çalışma (1987- 2005). *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 91-112.
- MEB (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Ankara.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Thousand Oaks, California: Sage.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> (23.05.2021 tarihinde erişim sağlanmıştır).
- Öztürk, C. (2015). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. C. Öztürk (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* (4. Baskı) içinde (ss. 1-31). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. ve Dilek, D. (2004). Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim programları. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.) *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (ss.47–81). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Saraç, H. (2017). Türkiye’de okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin yapılan araştırmalar: İçerik analizi çalışması. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 60-81.
- Selçuk, Z. Palancı, M., Kandemir, M. ve DüNDAR, H. (2014). Eğitim ve bilim dergisinde yayınlanan araştırmaların eğilimleri: İçerik analizi. *Eğitim ve Bilim*. 39(173), 430-453.

- Solmaz, E. ve Gökçearslan, Ş. (2016). Mobil öğrenme: Lisansüstü tezlere yönelik bir içerik analizi çalışması. *10th International Computer and Instructional Technologies Symposium (ICITS)*, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi. Rize, Türkiye.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tay, B. (2018). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü bugünü ve yarını. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (5. Baskı) içinde (ss. 2-17). Ankara: Pegem Akademi.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2018). Sosyal bilgilerde tarihin yeri ve önemi. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* (5. Baskı) içinde (ss. 60-76). Ankara: Pegem Akademi.
- Turan, L., Sevim, O. ve Tunagür, M. (2018). Türkçe eğitimi alanında hazırlanan doktora tez özetlerine yönelik bir içerik analizi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2018(11), 29-44.
- Ulutaş, B., Üner, S., Oluk, N., Çelik, A. ve Akkuş, H. (2015). Türkiye'deki kimya eğitimi makalelerinin incelenmesi: 2000-2013. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 141-160.
- Ulutaş, F. ve Ubuz, B. (2008). Matematik eğitiminde araştırmalar ve eğilimler: 2000 ile 2006 yılları arası. *İlköğretim Online*, 7(3), 614-626.
- Uygun, S. (2012). Eğitim tarihi alanında yapılmış lisansüstü tezlerin analizi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(33), 263-282.
- Wassink, F. K. ve Sadi, Ö. (2016). Türk fen bilimleri eğitiminde araştırma ve yönelimler: 2005-2014 yılları arası bir içerik analizi. *İlköğretim Online*, 15(2), 594-614.
- Yalçınkaya, Y. ve Özkan, H. H. (2012). 2000-2011 yılları arasında eğitim fakülteleri dergilerinde yayımlanan matematik öğretimi alternatif yöntemleri ile ilgili makalelerin içerik analizi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (16), 31-45.
- Yavuz, S. (2017). Kimya eğitimi alanında kavram yanılgıları ile ilgili tamamlanmış tezler üzerine bir içerik analizi: Türkiye örneği (2005-2015). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3), 957-974.
- Yavuz, S. ve Yavuz, G. (2017). Fen eğitiminde proje tabanlı öğretimle ilgili tezlerin içerik analizi: Türkiye örneği (2002-2014). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (43), 255-282.
- Yenilmez, K. ve Yıldız, Ş. (2019). Matematiksel modelleme ile ilgili lisansüstü tezlerin tematik içerik analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1-22.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yazar katkıları: Araştırmaya tüm yazarlar eşit oranda katkı sunmuştur.

Çatışma beyanı: Bu çalışmada çıkar çatışması bulunmamaktadır.